

Stjepan Čovo

SUVREMENI IDEAL SVETOSTI

Uvod

Zadnjih godina svijet se sve više okreće svecima. Današnji čovjek je opet postao osjetljiv na svetost kao i u prva kršćanska vremena. To možemo zaključiti iz više pokazatelja. Navedimo neke pokazatelje u suvremenoj teološkoj literaturi. Protestantaska enciklopedija „Religion in Geschichte und Gegenwart“ iz 1959. g. nema uopće riječi „svet“, a za kršćansko štovanje svetih donosi samo 4 stupca teksta. Međutim, godine 1985. objavljen je 14. svezak protestantske enciklopedije „Theologischen Realenzyklopädie“ koji pojmu „svetac“ i „štovanje svetaca“ posvećuje 32 stranice.¹ Drugi simptom jest pojava knjige W. Nigga „Sveci se ponovno vraćaju“² kao i knjiga W. Beinerta „Štovanje svetih danas“.³ Interes za svece i svetost ponovno je oživio na Zapadu, posebno među protestantima. To potvrđuju svi knjižarski izlozi. Zanimanje za velike likove kršćanstva opet je oživljeno kako za današnje kanonizirane svece, tako i za svece kršćanske starine ili srednjega vijeka.

Izdavačka kuća „Herder“ pridružila se tom pojačanom zanimanju za svece izdanjem džepne knjige „Božji prijatelji – naši prijatelji“ u kojoj 28 raznih suradnika iznosi svoje vidove svetosti i vlastita iskustva sa svecima.⁴

1. Heilige/Heiligererehrung, u Theologische Realenzyklopädie, Band 14, de Gruyter, Walter de Gruyter-Berlin-New York 1985, 641-672; usp. W. BEINERT, Die Heiligen Erscheinungen des Christusheils, u Geist und Leben 60 (1987), 3, 172-188.
2. W. NIGG, Die Heiligen kommen wieder. Leitbilder christlicher Existenz, Herder Freiburg im Breisgau 1973. Do 1982. knjiga je doživjela osam izdanja što je znak interesa čitalačke publike.
3. W. BEINERT (uredio), Die Heiligen heute ehren. Eine theologisch-pastorale Handreichung, Verlag Herder Freiburg im Breisgau 1983. Tal. prijevod, Il culto dei santi oggi. Edizioni Paoline 1985. Kod nas je izišao Zbornik radova teološko-pastoralnog tjedna za svećenike, Zagreb, 22-25. siječnja 1974, s temom: Štovanje Bogorodice i svetaca u našoj Crkvi, u BS 44 (1974), 1.
4. Gottes Freunde unsere Freunde. Erfahrungen mit Heiligen, Verlag Herder Freiburg im Breisgau 1986. Oni su izrazili da ih sveci opčaravaju, da su oni koje mi nazivamo Božjim prijateljima i naši prijatelji. Oni su doživjeli nešto od tih velikana zajednice koja obuhvaća nebo i zemlju.

Za naše vrijeme se kaže da je to vrijeme izgubljenosti i dezorijentacije, vrijeme u kome treba intenzivnije posegnuti za sigurnijim korektivom, kompasom. Zašto se u takvim prilikama ne bismo poslužili već provjerenim kršćanskim kompasom koji se ostvario u svetačkim likovima?⁵

Katkad se čuje prigovor da kršćanske istine ništa ne govore današnjem čovjeku, ne utječu više na tok njegova ponašanja, pače da je i samo kršćanstvo povijesno nadiđeno. Prema tome, ni kršćanski sveci ne bi imali nikakve poruke današnjem čovjeku. Istina je da je današnji život prirodnih znanosti i tehničkih iznašaća doživio najveće promjene koje utječu na čovjekovu misao i vladanje. Današnji je svijet pun tjeskoba i zabrinutosti. Čovjek je u tom svijetu ugrožen i veoma je zainteresiran za svoj spas.⁶

Nije čudno da se zapitamo zašto se svijet opet vraća svetačkim likovima i vrednotama? Čini se da je svetost jedina sposobna riješiti pitanje ljudske opstojnosti i osvjetliti spasenjskim svjetlom povijest. U tom je smislu pitao i brat Masej sv. Franju: „Zašto, brate Franjo, sav svijet ide za tobom i svaka osoba želi da te vidi, čuje i gleda?”. — „Ti nisi ni lijep, nisi nikakav veliki učenjak, ti nisi plemićkoga roda — kako dakle to — da sav svijet trči za tobom?”⁷

Svetost kao pravilo

Što je svet čovjek? Nositelj novozavjetne svetosti jest Isus i njegov Duh. Svetost se pripisuje osobama, posebno Bogu Ocu, Sinu i Duhu Svetomu, a potom ljudima ispunjenim Duhom. Ta se riječ pridijeva u NZ svim kršćanima. Uz Isusa su sveti apostoli (Ef 3,5; 1 Kor 1,30; Dj 9,13), braća u Judeji (Dj 9,31-41), svi vjernici (Rim 16,2; 2 Kor 1,1; 13,12). Otkrivenje ubraja apostole među svete, koji kao vijenac od dvanaest zvijezda rese glavu Crkve (Otk 12,1), mučenike „koji su oprali svoje haljine u krvi Janjeta” (Otk 7,14; 5,6; 11,18; 14,12; 17,6 i sl.).

Svetost kršćana proizlazi iz izabranja (Rim 17; 1 Kor 1,2) i tim im se nameće zahtjev prekida s grijehom i poganskim običajima (1 Sol 4,3). Sveci djeluju „prema svetosti koja dolazi od Boga, a ne po mudrosti pūti” (2 Kor 12; usp. 1 Kor 6,9 sl.; Ef 4,30-5,1; Tit 3,4-7; Rim 6,19). Novozavjetna se svetost ne ostvaruje isključivo vanjskim djelima zakona nego osobnim otvaranjem vodstvu Duha koji djeluje unutar čovjeka zakonom ljubavi. Drugim riječima, svetac je povezan s Bogom i u onoj je mjeri svet u kojoj je povezan na Boga.⁸

5. W. BEINERT, I santi nella riflessione della Chiesa, u *Culto dei santi oggi*, Edizioni Paoline 1985, 7-8.

6. Usp. A. BRUNNER, Die Heiligen und die Geschichtlichkeit des Christentums, u *Stimmen der Zeit* 179 (1967) 16.

7. I Fioretti di s. Francesco, Assisi 1955, 31; *Fonti Francescane*, br. 1838.

8. Usp. P. MOLINARI, Santo, u *Nuovo dizionario di spiritualità*, a cura di S. DE FIORES e T. GOFFI, Edizioni Paoline, 1978, 1369-1386. Biblijsku sintezu usp. J. DE VAULX. Svet, u *Rječnik biblijske teologije*, KS 1969, 1312-1320.

Termin „svet“ može imati više značenja. Nas ovdje zanima svet čovjek a ne druge stvarnosti koje nazivamo svetima. Zato svecem nazivamo čovjeka koji je kršten i vjeruje, koji živi u milosti koju je primio od Krista. Pustio je da u njemu djeluje Krist. „Živim – ali ne više ja, nego Krist živi u meni“ (Gal 2,20). To je privlačna snaga svetaca da u njima Krist živi. Oni su takvi uvijek a ne samo prigodno u svečanim prigodama, kako bismo danas rekli; oni nisu nedjeljna djeca, paradni kršćani, nego kršćani svakodnevice.

Sveci mogu biti maleni tijelom, ali su velikani duha, heroji vjere. Zato svetački život nije junačko djelo ljudske veličine nego djelo Božjeg saveza i navještaj vjernosti koju je čovjek dao Bogu. Sveci prolaze kroz kušnje, čišćenja, tegobe, napuštenost. Time se njihova vjernost ne umanjuje nego pokazuje da oni ne žele razvrići saveza s Bogom i kad na njih navale križevi i poteškoće pa i tama zapuštenosti i noći koju je osjetio i sv. Ivan od Križa.⁹

To vrijedi i za Mariju, kraljicu svetih. Ona je sveta jer je povjerovala (usp. Lk 1,45). Zato je postala naša sestra u vjeri i uzor Crkve. Svetac je čovjek komu je potrebno spasenje zato mu se nameće suradnja s pruženom milošću i otkupljenjem. Ono što sv. Augustin kaže da nas Gospodin neće spasiti bez nas. Svetac je uzor te suradnje i raspoloživosti Bogu i milosti. Zato kad čujemo riječ svet, svetost, svetac, ne smijemo misliti na osobe izvanredna poziva, bogate karizmama, darovima i milostima ili darom čudesa. Pače možda pomišljamo da su sveci nešto iznimno a ne svakidašnje u Crkvi. Zato je II. vatikanski sabor prizvao u pamet svim kršćanima da su pozvani na svetost (usp. LG 40). Svetost nam je ostajala kao nedostiživi uzor, dalek od običnog vjernika. Ona se pripisivala samo redovničkom pozivu koji je bio nazvan staležom savršenosti a time se smatrao i staležom svetosti u Crkvi a zaboravljale su se Kristove riječi: „Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski“ (Mt 5,48), ili sv. Pavla: „Ovo je, naime, volja Božja: vaše posvećenje“ (1 Sol 4,3). Taj se poziv odnosi na sve kršćane jer „svi mi primismo od Kristove punine: milost na milost“ (Iv 1,16).

Ako je koji laik bio kanoniziran, to se smatralo heroizmom. Ipak je sazrelo vrijeme da svetost ne pripisujemo jednoj skupini vjernika. Sabor kaže da su svi kršćani „bilo kojeg staleža i stepena. . . pozvani na savršenu ljubav“ (LG 40) i „dužni su da teže za svetošću i savršenošću u vlastitom staležu“ (LG 42) da pokažu puninu života u Kristu. Taj je poziv upravljen svim pripadnicima Crkve, a ne samo svećenicima, redovnicima i redovnicama.¹⁰ Ipak svi kršćani nisu u istom položaju. Različita su im životna zvanja, navike, uvjeti života i rada, kulture i ekonomske mogućnosti. Zato ne postoji jedinstveno idealno savršenstvo koje bi odgovaralo svima. Oblici savršenstva ili savršene kršćanske ljubavi su različiti.

9. SV. IVAN OD KRIŽA, (1542.-1591.), mistik, obnovitelj karmelićana, duhovni vođa i pisac. Njegovo djelo Tamna noć jest pjev duše koja postiže ujedinjenje s Bogom pobjedom nad samim sobom.

10. Usp. T. ŠAGI-BUNIĆ, Poziv svih kršćana na svetost po konstituciji 'Lumen gentium', u BS 25 (1965) 187-200.

Svatko postizava savršenost ako ostvaruje savršenu ljubav u vlastitom životu, u svom zvanju. Taj poziv ne otuđuje čovjeka jer se po toj „svetosti i u zemaljskom društvu promiče humaniji način života” (LG 40). Kršćanin će prema svom životnom položaju prihvaćati obaveze s vjerom iz ruku Oca nebeskoga, surađivati s milošću Božjom pokazujući ljubav kojom je Bog ljudio svijet (usp. LG 41).

Na taj će način kršćanin postati sredstvo Božjeg očitovanja, objava Božje svetosti. Tim čovjek ne postaje važan kao jedinka nego postaje važan radi onoga što je u njemu i što se preko njega očituje. On nosi svojstvo svetoga znaka u sebi i na sebi da drugi mogu poznati i čitati na njegovu licu i vladanju opredjeljenje da pripada Bogu.

Uloga svetaca

Možemo lako shvatiti da su sveci imali veliku ulogu za svoje vrijeme, ali se pitamo koje značenje oni imaju za Crkvu iza sebe, za našu Crkvu, za naše vrijeme? Mogli bismo odgovoriti da su oni naš uzor, primjer i učitelji kršćanskog života. Oni su obavili svoju didaktičko-pedagošku ulogu u vršenju kreposti koje su nam istakli njihovi životopisci. Oni su poticali da se borimo protiv slabosti i grijeha. U kriznim časovima pitalo se kako bi u toj prigodi postupao neki svetac. Prva je Crkva brzo uvidjela da savršeno nasljedovati Krista uključuje mučeničku smrt, ali ipak nije zaboravila ni druge putove svetosti. Tako ni danas ne smijemo gledati i nasljedovati jednoga sveca nego kako će se punina Božje svetosti očitovati konkretno u našem životu.

Mi se danas ne smijemo zaustaviti u jednostavnom nasljedovanju svetaca. Ono što je Pavao VI. rekao za Mariju vrijedi i za svece: „Crkva je Djevicu Mariju uvijek stavljala pred vjernike kao uzor za nasljedovanje, ali ne baš točno po načinu života kakav je ona provodila, to manje što su društveno-kulturne okolnosti u kojima se on odvijao, danas gotovo posvuda prekoračene i zastarjele, nego zato što je ona, u konkretnim okolnostima svoga života, cjelovito i slobodno prijanjala uz volju Božju”.¹¹

To je vrijedna okolnost koja se ostvaruje drukčije u svako doba prema životnim uvjetima kršćana. Sveci mogu biti *uzori* u sasvim ograničenoj mjeri, ali je njihova zadaća da budu *ideali* za Crkvu. Zato im nećemo postaviti pitanje kako ste se vi vladali nego što vi ovdje i sada značite za naše nasljedovanje Krista? Koje nam svjedočanstvo možete dati za prisutnost Kristovu u svijetu? Jedino nam tako mogu dati oznake koje nam mogu pomoći da ostvarimo točni i jasni kršćanski stil života. U tom smislu sveci postaju pokretači koji stalno nastavljaju djelovati i izvan svoga vremena.

11. PAVAO VI, Apostolska pobudnica, Marialis cultus, br. 34.

Svetost nije monopol kanoniziranih svetaca. Ona se očituje i kod jednostavnih duša, koje nastoje ostvariti Krista, biti drugi Krist ili drugo njegovo izdanje. Svetac nije kopija Krista, nego je ostvarenje Krista u određenim situacijama, u određenom vremenu i određenom prostoru.¹²

Nasljedovati Krista ne znači površno reproducirati djela i vanjske čine povišnog Isusa nego nasljedovanje nutarnjih Kristovih osjećaja u njegovim velikim tajnama: utjelovljenju i raspinjanju (2 Kor 8,9; Fil 2,1-11; Heb 10,9; Kol 3,5), smrti i ukopu (Kol 3,9; 2 Kor 5,4; Rim 6,4; Kol 11,12), uskrsnuću i uzašašću (Kol 2,12; Ef 4,7-9). Tako da Krist živi u nama, kako kaže sv. Pavao (usp. Gal 2,20).¹³

Povijesni oblici svetosti

Ako je Krist „vjeran svjedok” (Otk 1,5) koji je pred Pilatom dao „lijepo svjedočanstvo” (1 Tim 6,13), sveci trebaju biti među svojom braćom svjedoci pobjedonosne ljubavi Božje (Iv 13,34; Dj 1,8). Prvi i najviši oblik svetosti-svjedočanstva jest nasljedovanje Gospodina krvlju ili mučeništvom. Mučenik *martyr* znači svjedok, a svjedok je netko koji nešto čini, odlučno i svjesno nešto izvršuje, svjedoči za nekoga u prilog nekome. U kršćanskom smislu mučenik je čovjek koji je život svoj dao za Krista, a teolozi bi rekli za vjeru, za koju vjersku istinu ili za koju kršćansku krepost.¹⁴ Ignacije Antiohijski želi „sjediniti se s Isusom Kristom” ako bude trpio za nj.¹⁵

Među kršćanima su se slavili dani, uspomene mučeničke smrti. Ti se spomendani nazivaju *hemera genethlios* – *dies natalis*, rođendan za nebo, dan pobjede milosti u njima i iskaz neustraživosti kako se vjerom i ljubavlju svezao s Kristom da za nj svoj život polaže. Mučenik se tako predstavlja kao savršeni kršćanin koji je ostvario svoj martyrion, svjedočenje za Boga prolijevanjem krvi.¹⁶ Zato je to najveće svjedočanstvo ljubavi prema Bogu i bližnjemu ostvareno vlastitim životom. Dok mučenik ide u smrt, vodi ga ljubav da istinski daje svoj život za svjedočanstvo za Krista.

Kad je završilo vrijeme progona i mučenika, biti kršćanin nije više predstavljalo opasnost nego privilegij. Mučeništvo nije više konkretni uzor kršćanskog života nego apsolutno mjerilo prema kojem treba pronaći i druga mjerila za kršćanski život. To je značilo svakodnevno se žrtvovati, dati, darovati se Bogu kroz dugi niz godina poput sv. Pavla koji je za se govorio „iz dana u dan mrem” (1 Kor

12. T. ŠAGI-BUNIĆ, (Diskusija), u BS 44 (1974), 1, 183.

13. A. BRUNNER, Nav. dj., 21.

14. Usp. ŠAGI-BUNIĆ, Mučeništvo je svjedočenje, u Nikola Tavelić prvi hrvatski svetac, Zagreb 1971, 25-28; usp. P. MOLINARI, Martire, u Nuovo dizionario di spiritualità a cura di S. DE FIORES e T. GOFFI, Edizioni Paoline 1978, 903-913.

15. Usp. Iz Poslanice Rimljanima svetog Ignacija, biskupa i mučenika, u Časoslov Rimskog obreda IV, KS Zagreb 1985, 1146-1147.

16. Posebno za sv. Polikarpa v. Mart. Polyc. 17,3, u PG 51, 1043.

15,31).¹⁷ To je nekrvno mučeništvo koje je jednako vrijedno stvarnom mučeništvu, jer se iskazuje u trajnom prikazivanju života u vjernosti da malo-pomalo kroz dugi niz godina netko Bogu služi vjerno i ustrajno.

Takva vjernost se iskazuje Bogu djevičanstvom (muškim i ženskim: asketi i djevice), a zatim udovištvom. Takav život nosi biljege askeze, odricanja, mrtvenja, molitve i pokore. Asket ostavlja svijet, odlazi u nepoznato kao što su radili stiliti i anahoreti. Pokora i odricanje, samoća i vezanost na jedno mjesto sastavni je dio njihova života. Oni misle najviše na sebe, na spas svoje duše. Brinu se za svoju vlastitu posvetu a gotovo da ne poznaju apostolat, iako možda vode druge.

Vjernost služenja Bogu i ostvarivanja svetosti pokazuju ispovjednici, biskupi, poglavari i veliki utemeljitelji redova. U povijesti spasenja svako vrijeme pokazuje novu asimilaciju Kristove milosti i velikodušnosti služenja Bogu i braći. Sveci na taj način govore svome vremenu i odgovaraju na pitanja kako treba u konkretnom životu Bogu služiti. Svojim vlastitim životom pokazuju kako se zahtjevi evanđelja pretaču u život.

Ako svetost od IV. do VII. stoljeća nosi pečat askeze, mrtvenja i bijega od svijeta, VII. do XI. stoljeća donosi nam lik sveca posrednika kod Boga i čudotvorca. Srednji vijek svetost veoma cijeni i uzdiže. Iako je sv. Toma ustvrdio da se savršenost i svetost sastoje u ljubavi koja pristaje uz svaki stalež, a bitno se sastoji u zapovijedima, a na drugom mjestu u zavjetima,¹⁸ ipak se i dalje svetost vezala uz asketsko-monašku duhovnost. Ipak možemo reći da je svetac u srednjem vijeku objedinio u sebi bliskost dviju suprotnosti: bijeg od svijeta i povezanost s njime. Eremiti, monasi, doktori, kraljevi, poglavari, svi gledaju kako će se posvetiti i gledaju svijet kao nešto što treba posvetiti.

Koncem srednjeg vijeka i početkom humanizma i renesanse umanjio se duh pokore a time se promijenio i pogled na svetost i svijet. Pokora, post, odricanje manje se cijene pa i u redovničkim pravilima. Sada dolazi poslušnost i odricanje u prvi plan. Princip ljubavi kao princip kršćanske pobožnosti obavezuje i one u svjetovnim zvanjima.

XVI. – XVIII. stoljeće uzvisuje svece. Svetac je obavijen veličanstvenošću, fantastičnošću, nepristupačnošću. Rese ga velika djela i pothvati kao i čudesa. O svecima se zanosno govori, divi im se; oni su veliki poticaj kršćanskom vladanju. Svetac je uronjen u krepost, u nadnarav. On je veličanstveno biće, ali gotovo nedohvatljivo. Zato nije čudno da je zbog takva mišljenja nastao pojam svetosti koji je nedostiživ, rezerviranim i moguć samo nekim iznimnim osobama. Takva je svetost mogla izgledati kao nešto što se protivi čovjeku ili kao nešto što je dobro na što općenito kršćani niti su pozvani niti su dužni da to ostvare, jer im se svetost prikazivala kao daleki, teški, nedostiživi cilj. Od takve su se svetosti krš-

17. Usp. J. SPLETT, *Santi, storia dei*, u *Sacramentum mundi*, a cura di K. RAHNER, vol. VII, 351-352.

18. Usp. Sv. TOMA, *Summa Theol.* II-II, 184, 3.

ćani strašili, od nje zazirali, jer im je izgledala protivna životnom razvoju bez svoje privlačnosti.¹⁹ Zato nije čudno što je došlo do oporbe na takav pojam sveca i svetosti čak do odbacivanja svetosti. Razvoj pozitivnih znanosti tražio je opipljivost u kršćansko-svetačkom životu. Tražio se svetac „među nama”, koga vidimo, s kojim živimo, koji je čovjek s ljudima, pristupačan da mu se svatko može približiti.

Svetac u današnjoj teologiji

Kršćanin treba danas dobro znati principe svoga vladanja po kojima će postati živa slika Kristove prisutnosti u današnjem svijetu. Zato mu je potrebno da zna i teološke zasade svetosti. Mora se vraćati na izvore svetosti i Božjeg poziva da tu svetost u životu ostvari.

Sv. pismo često i na više mjesta govori o pozivu na svetost. Spomenimo samo neke. „Posvećujte se, dakle, da sveti budete, jer svet sam ja!” (Lev 11,44-45; 19,2; 10,7,26; 21,6.8). Apostol Petar potiče kršćane na svetost: „kao što je svet onaj koji vas je pozvao, postanite i sami sveti u svemu življenju, jer stoji pisano: 'Budite sveti jer sam ja svet' ” (1 Pt 1,15-16). Tu osobinu i Isus preporučuje svojim učenicima: „Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!” (Mt 5,48).

Isusovi su učenici nazvani „svetim” (usp. Ef 1,4) prije nego što su nazvani kršćanima (usp. Dj 11,26). Svetost prelazi od starog Izraela na Crkvu. Krštenjem čovjek prima svetost Božju i tim krštenik prima poziv da gradi Crkvu, novi izabrani narod. Bog nas je u svom planu predodredio da postanemo njegova posinjena djeca u Kristu Isusu svome jedinorođenome Sinu (usp. LG 2). On nas je pozvao da budemo sveti kao i on (usp. Mt 5,48). To sami ne možemo postići, treba nam pomoć Božja, koja se očituje u Kristovoj pobjedi uskrslog otajstva.

Zato teologija nastoji označiti pozitivni vid koji u duši ostvaruje uskrslo otajstvo. Razlog je taj što svetac već na zemlji započinje Kristovo uskrsnuće i vrhunac nutarnjeg sjedinjenja s Bogom. Na taj način on postaje preobražena slika Božja, integralni dio Kristova čovještva.

Duh Sveti vodi sveca a on postaje njegovim učenikom ali ne kao izolirana jedinka nego kao član integralnog Krista, jer je svetac usmjeren „na izgradnju Crkve” (1 Kor 14,12). Svetac se predaje drugima, s njima je duhovno sjedinjen. Radostan je što pripada mističnom Kristovu tijelu. To sa sobom povlači da on živi i stvara suživot i zajedništvo s drugima na način eklezijalnog zajedništva, jer je to zajedništvo već ostvario u životu s milošću i s Bogom.

Iako je svetac u zajednici Crkve koja je u svijetu, on neće biti od svijeta. Ne da se zarobiti interesima i zemaljskim probicima, iako se zalaže da izvršava svakidašnje zadatke i prema znakovima vremena čita Božji plan kako Duh Božji „divnom providnošću upravlja tok vremena i obnavlja lice zemlje” (GS 26). U

19. Usp. P. BLANCHARD, *Santità d' oggi*, Torino 1963, 124.

tom se smislu i svetac stavlja na raspolaganje Božjem vodstvu za promicanje ljudskog dostojanstva i u vođenje u definitivno spasenje, da ljude dovodi u intimnost s Bogom.

U tom smislu nije dovoljno da crkvena zajednica svjedoči i naukom pokazuje Kristovu svetost, to treba ostvariti i prikladnim rječnikom koji će djelovati na druge, pronaći uzore koji će odgovoriti današnjem vremenu u kojima će se ta svetost ostvarivati. Današnji se kršćanin ne identificira sa svecem asketom koji se povlači daleko od svijeta, trapi svoje tijelo, mrtvi se i posti da ga ne osvoji svijet. On se zanosi za svecem koji ljubi zemlju i čovjeka, uživa život u radosti s braćom. Na taj način ljudsko promaknuće znači čas evanđeoskog oslobođenja u kojem čovjek ljudskije živi u zemaljskoj stvarnosti. Ako bismo to htjeli ukratko reći, onda moramo naglasiti da svetac ima privlačnu moć u sebi u kojoj u prvi plan izbija Kristov duh. S druge strane nas opominje da nas ne zarobe zemaljske radosti te zaboravimo dizati svoj pogled k nebu „jer ovdje nemamo trajnog grada, već tražimo buduću“ (Heb 13,14). Sveci su izabrali odlučno Boga i herojski provode u život odluku tog izbora, što potvrđuje njihov život i njihovo vladanje.²⁰

Svetost u Crkvi danas

Danas je sve jasnije da se svetost udaljuje od ideje veličine i izvanrednih pothvata. Rađa se novi oblik svetosti bez blještavila ali pun sjaja i privlačnosti, pun ljudskih ali i milosnih darova. Možda kao ljudi poslužimo upravo najprije za onim ljudskim i zamjetljivim kao što kaže Pavao VI: „Drago nam je upoznati ljudski lik radije nego mistični ili asketski lik sveca; želimo otkriti kod svetaca ono što ih s nama izjednačuje radije nego ono što ih od nas razlikuje; želimo ih dovesti na našu razinu. . . ; želimo ih naći braćom naših napora, . . . dionicima zajedničkoga teškog zemaljskog položaja”.²¹

Ne zaboravljamo ni drugu dimenziju a ta je zaručnički odnos sveca sa svojim Gospodinom. Time se ne iscrpljuju svi oblici svetosti nego se oni očituju u različitim oblicima koji ipak nisu u stanju pokazati cjelovitu Kristovu svetost nego samo djelomične njegove vidove koji se ostvaruju u određenom vremenu i prostoru. Zato možemo govoriti i o današnjoj svetosti u Crkvi koja je ušla preko pojedinaca u naše vrijeme, to vrijeme prožela i utisnula evanđeoski pečat ljubavi u ljude i u život.

Današnja svetost koja se očituje u Crkvi nije izolirana stvarnost. Ona se mora uklopiti u promatranje svetosti prošlosti u čijem se kontinuitetu današnja nadovezuje. Jedino tako možemo sagledati cjelovito crkveno iskustvo svetosti i shvatiti kako se sveti lik zrcali na cijelom mističnom tijelu Crkve.

20. Usp. T. GOFFI, *Il santo oggi*, u *Santità cristiana*, E. ANCILLI (prir.), Pontificio istituto di spiritualità del Teresianum 1980, 235-238.

21. PAVAO VI, *Govor u vat. bazilici sv. Petra*, 3. XI. 1963, prigodom beatifikacije sluga Božjeg Leonarda Murialdo, u *AAS* 55 (1963) 1026.

Svetac ne živi odvojeno od života. On se pojavljuje u određenim povijesnim uvjetima življenja. Njegova je zadaća da u tim uvjetima svjedoči Božju prisutnost, koji su drukčiji nego u prošlim vremenima. On nam govori svojim životom i djelima o Kristovoj prisutnosti da to možemo zapaziti. To je jasna, očita svetost koju zapažamo, a crkvena vlast je svečano priznaje kanonizacijom. Time se želi reći da se taj svetac spasio, da je ušao u slavu vječnu, jer je poslije životnog puta na kojem je širio dobro ucijepljen definitivno u Kristovu milost dobio „vijenac” (Jak 1,12), „neuveti vijenac” (1 Pt 5,4). To isto znači da njegovo herojsko djelo i primjereno svjedočenje može služiti i drugima kao primjer kako trebaju živjeti i ostvarivati se u Gospodinu.

Ta kanonizirana svetost ostaje baština i današnje Crkve. To pokazuju i najnovije kanonizacije ljudi i žena koji su živjeli u našem stoljeću: papa Pio X., svećenik Josip Cafasso, redovnik Leopold Bogdan Mandić i Maksimilijan Kolbe, laik Marija Goretti, profesor sveučilišta Kontardo Ferrini itd. Svaka kategorija, svako zvanje daje plodove svetosti pa i u naše vrijeme. Mali broj kanoniziranih svetaca ne iscrpljuje širinu svetosti. Postoje skroviti sveci. Oni izmiču ljudskim prosudbama, dok druge opaža svako oko jer su njihova djela očita, jasna. Preko njih ljudi mogu upoznati Krista, jer su se oni stavili u službu drugih.

Zato se T. Goffi pita: „Kojeg Krista današnji ljudi očekuju upoznati u životu vjernika? Kako ga možemo označiti ili opisati? Trebamo da kršćanski narod svjedoči Krista čiji nas utjelovljeni lik danas prisiljava da odbacimo svoj nezasitni solipsizam da nas otrgne od nas i da se stavimo u službu drugih, ujedini nas u ljubavi, slozi, da svatko iskusi da je shvaćen i ljubljen”.²²

Potrebno je da Duh Sveti danas potakne ljude koji će s drugima dijeliti „radost i nadu, žalost i tjeskobu našeg vremena” (usp. GS 1), napredak i gorčinu, opravdane ljudske čežnje. Kršćani se trebaju pitati kako će ostvariti poticaje Duha u svom životu u ovo naše vrijeme koje je njima poklonjeno.

Savršenost i svetost uvijek iziskuju napor. Danas možda više nego prije. Nije lako biti u svakidašnjim poteškoćama i svakidašnjim životnim borbama i rasti u strpljivoj ljubavi koja ne misli o zlu, ne misli o vlastitom dobru nego o dobru drugih (usp. 1 Kor 13,4-7). Zato će današnji kršćani trebati više gajiti vjeru, ufanje i ljubav nego što su to činili kršćani u prošlosti. Posebno trebaju biti pozorni na poticaje Duha koji im govori unutar srca i duše i pokazuje im koji je put njihovoga savršenog nasljedovanja Krista.²³

Takav lik kršćanina i sveca iskrsava u naše doba. On će biti svjedok, priznavač, poništen pred očima velikana svijeta. On će tražiti nove oblike svih kršćanskih oblika življenja bilo da se radi o monaško-redovničkoj sredini, svjetovnim institutima, kao i u prihvaćanju nove vrijednosti zavjeta i braka, u novom pogledu na laikat, u priznavanju ovozemaljskih vrednota koje treba posvetiti snagom žrt-

22. Usp. T. GOFFI, Nav. dj., 235.

23. Usp. C. COLOMBO, La spiritualità del cristiano nel mondo contemporaneo, u Rivista del clero italiano 49 (1968), 9, 517-526.

ve, ljubavi i predanja. Takve osobe žive u takvoj ljubavi prema Kristu da su uvijek spremne, ako to ustreba, i dati svoj život za njega. To, drugim riječima, znači da im je Krist uvijek prvi i jedini zbog kojeg su sve ostavili i zbog kojeg su spremni sve izgubiti, pa i vlastiti život, samo da njemu ostanu vjerni i njega ne izgube.

Današnji kršćanin, da bude autentični kršćanin i da postigne savršenu ljubav, tj. kršćansku savršenost, mora se utjeloviti i postati čovjekom. Ne tražiti izvan svoga života, rada i svakidašnje zauzetosti život svetosti i sredstva koja vode do savršenstva. Treba biti čovjek svoga vremena i svoje sredine ali s duhom i čežnjom ljubavi za Oca i za ljude što je bilo vlastito Isusu Kristu.²⁴

To je vjerna primjena Isusove velikosvećeničke molitve: „Oče, . . . ne molim te da ih digneš sa svijeta, već da ih očuvaš od Zloga. Oni ne pripadaju svijetu, kao što ni ja ne pripadam svijetu. Posveti ih istinom, tvoja je riječ istina. Kao što ti mene posla u svijet, i ja njih poslah u svijet” (Iv 17,15-18).

Svetac tako daje najveće svjedočanstvo vjere u svijetu jer Krist u njemu djeluje, svjedoči i pokazuje najveću ljubav prema Ocu. Zato možemo reći, da tko vidi sveca, vidi i Krista. Svaki svetac može sa sv. Pavlom reći: „Nasljedujte mene, kao što i ja nasljedujem Krista!” (1 Kor 11,1).

Bliskost i raznolikost svetaca

Sveci pokazuju izvjesnu bliskost jer svaki želi u svom životu ostvariti i očitovati ljubav Božju. Ipak svaki svetac tu ljubav ostvaruje na svoj posebni način. Razlika ne dolazi od ljubavi nego od načina na koji se prihvaća ljubav. Zato imamo razlike koje se tiču osobe, spola, rase, profesije i povijesnog časa. Različita je i uloga pojedinih svetaca u povijesnom ostvarenju Crkve. Njihov život uvijek ide za istom stvarnošću: sveci se ne mire sa statičkim položajem Crkve. Oni pokazuju da svetost nije završeni proces, nego nose savršeniji odgovor na Božji poziv koji odgovara tom trenutku. U njima se ostvaruje hod naprijed Crkve, jer oni slušaju poticaje Duha, da im nije ovdje trajno boravište nego da čeznu kad će se ovozemaljski dom ugaziti i kad će ugledati lice Oca nebeskoga. Zato nam oni postaju uzori kako ćemo i mi slijediti Krista *ovdje i sada*.²⁵

Krist je htio da njegova Crkva „bude sveta i bez mane” (Ef 5,27). Povijest svetosti u Crkvi kao i štovanje svetaca morali bi pokazati „da su sveci inicijatori i stvaralački uzori upravo one svetosti koja je karakteristična za određeno razdoblje života Crkve. Svaki svetac stvara novi stil i novi oblik vrhunskog ostvarenja Božje milosti, a taj stil i oblik su vjerodostojan odgovor na primljenu milost i, istodobno, istinska mogućnost za druge”, tvrdi E. Hoško.²⁶

24. Isto.

25. Usp. W. BEINERT, I santi, 72-73.

26. E. HOŠKO, Temeljni oblici štovanja svetaca kroz povijest Crkve, u BS 44 (1974) 1, 21.

Svetac se ne miri sa svojim vlastitim propustima niti s propustima drugih pa ni hijerarhije Crkve. On uvijek prizivlje u pamet potrebu obraćenja, čišćenja i popravka. Katkad to nije dobro primala ni službena Crkva pa su sveci znali doći u sukob s njom. Spomenimo samo Tomu Akvinskog, koji je bio stavljen na indeks, sv. Ivan od Križa bio je bačen u samostansku tamnicu, Ignacije Lojolski podvrgnut inkviziciji itd. Za njihova života smatrali su ih nezgodnim, nametljivim, opasnim, zbunjujućim, modernističkim. Razlog treba tražiti u činjenici da se nisu standardizirali u osrednjosti nego su uvijek bili izazov za svoje vrijeme i svoje suvremenike. Njihova je kanonizacija redovito bila znak i njihove rehabilitacije.²⁷

Svetac svjedok danas

Poslije onoga što smo rekli, možemo još naglasiti da svetac nije onaj koji sitničavo i točno opslužuje propise nego svojom privlačnošću stvara zajednicu jedinstva i ljubavi, koji daje, poklanja i žrtvuje samoga sebe drugima radi Boga i radi dobra braće. Zato on ne traži naklonosti ili istaknute položaje nego gleda na koji će se način dati drugima. Usmjeren je na drugoga a ne na sebe, ne traži vlastiti komod i blagostanje nego pažljivo sluša tuđe potrebe. On zna pobuditi u našoj mašti što je jedinstvo božanskih osoba, jer uspijeva to posvjedočiti snagom svoga življenja koje je stavio u tajnu uskrsloga Krista.²⁸ To posebno naglašava sv. Pavao kad potiče kršćane da „ne žive više za same sebe, nego za onoga koji je umro i uskrsnuo za njih” (2 Kor 5,15).

Takvim načinom života svetac se pokazuje kao osoba autentične slobode, jer se oslobodio vlastitoga egoizma a ostvaruje se u darivanju Bogu i ljudima ne tražeći naklonost socijalno uvaženih osoba. Na prvom mjestu, on drugima daruje sebe i svoje sposobnosti, potom drugima velikodušno stavlja na raspolaganje vlastita dobra. On zna iskreno i bez bojazni ustati na nepravde i u samoj Crkvi jer ga vodi više opće dobro nego časoviti probici.

Osim toga, svetac našega doba jest čovjek koji posjeduje proročki duh, gaji nadu u pobjedu dobra a ne zaustavlja se u plićacima zla. Dok razvija veliku aktivnost, on ostaje radikalni mistik koji uranja u dubine božanske ljubavi. On je sretni klanjatelj Bogu koga ljubav Božja šalje do nogu siromaha. Na taj način postaje prijatelj bez granica i utvaranja.

To je vjernik koji je učvršćen na stijeni prihvaćajući i najteže uvjete života; on je neustrašivi apostol koji ne podliježe sektaškim teorijama. Zato će on biti graditelj zajednice i zajedništva, ali će u isto vrijeme biti veliki ljubitelj tihe samoće. To je sin Crkve koji nije rob prolaznih oblika i uskih pogleda nego ljubitelj i svjedok trajnih vrednota koje sada pokazuje na djelu. Sveca današnjice progoni

27. W. BEINERT, Nav. dj., 73.

28. Usp. T. GOFFI, Nav. dj., 241.

ljubav koju on upoznaje svim sredstvima ali taj progon ne izbija u obliku gorčine što bi bio znak želje za moći koju je sam Krist odbacio.²⁹

Osim toga svjedočanstva svetosti, danas postoji još jedan oblik svjedočanstva koje često nazivamo bijelo mučeništvo. To pokazuju oni kršćani koji trpe radi svoga kršćanskog uvjerenja. Radi toga su bačeni na rub društva, drugorazredni su građani, uskraćena su im pojedina zvanja i položaji. Dovoljno bi im bilo odreći se vjere i tim bi se promijenio njihov socijalni status u društvu. Ta vjernost Bogu „diskreditira” ih pred ljudima. Taj je vid mučeništva „najveće svjedočanstvo ljubavi pred svima, osobito pred progoniteljima” (LG 42). Takvo svjedočanstvo ima posebnu privlačnu moć jer pokazuje autentični i velikodušni život koji zanosi i drugima rječito govori. To je dokaz da Duh Božji neprekidno djeluje i da živi u Crkvi.

Današnji svetac demitizirani svetac

Iz dosada rečenoga vidimo da je svetac današnjice stavljen među nas, otrgnut iz sfere nebeskoga i prizemljen među ljude. S njega je dignut vel legende i stavljen je u zajedničke brige i ljudske slabosti. Iz njega izbijaju svakidašnje slabosti i poteškoće, ali i njegova prava veličina. Tu vidimo da se svetim ne postaje ljudskim sposobnostima nego sviješću vlastitih slabosti u potpunom povjerenju Kristu. Zato vidimo da su ti ljudi sveti jer, raspoloženi Bogu, pokazuju da im je Božja milost potrebna, da preko milosti postaju novi ljudi.

Na taj način otkrivamo pravo lice svetih jer dolazimo do stvarnih njihovih uvjeta života i rada u kojima je djelovala Božja milost. Tu ćemo pronaći sve ono ljudsko ali i milosno. Neće nas začuditi njihova iskušenja i kolebanja nego će nas zadiviti to kako su ih oni znali nadvladati, što može poslužiti kao putokaz našem vladanju i našim traženjima. Vidjet ćemo da su to ljudi koji su živjeli Kristov govor na gori, govor blaženstava (usp. Mt 5,1-12) a ujedno su do maksimuma iskoristili primljene talente (usp. Mt 25,14-30).

Ako bismo ukratko htjeli kazati kakav bi trebao izgledati svetac budućnosti, onda recimo ono što je rekao H. de Lubac: „*On će biti siromah, ponizan, lišen svakog dobra. Posjedovat će duh blaženstva; neće proklinjati niti će se ulagivati, on će ljubiti. Evanđelje će prihvatiti doslovno, tj. najvećom ozbiljnošću. Stroga askeza će ga osloboditi njega samoga. Baštinit će svu vjeru Izraela, sjećajući se da je ta vjera prošla preko Isusa. Uzet će na se križ svoga Spasitelja i trudit će se da ga slijedi*”.³⁰

29. Usp. A. MANARANCHE, *Un chemin de liberté*, Ed. du Seuil, Paris 1971, 231-232.

30. H. DE LUBAC, *Paradoxe et Mystère de l'Église*, Aubier-Montaigne 1967, 214-215.

Zaključak

Na kraju, s pravom možemo zaključiti da „svetost” i „svetac” nije zastarjeli pojam koji ne bi imao značenja danas. Naprotiv, svetost danas postaje sve privlačnija snaga ljudi, jer Ljubav koju sveci pokazuju ne prestaje biti aktualna. Prepuštiti se toj ljubavi, da u nama djeluje, nije uvijek lako, ali je moguće. Zato se svetost ne prikazuje danas nama kao nešto nedostižno, nego kao živa stvarnost ljudskog života i napretka. Što život postaje zamršeniji, što se više hlade ljudski odnosi u današnjem svijetu, to više shvaćamo potrebu posvećivanja. U svim današnjim suvremenim dimenzijama svetost dobiva novu privlačnu snagu, jer u sebi objedinjuje zemaljsko i nebesko. Crkva se veseli radi toga divnog bogatstva duhovnih darova koja se očituju u primjerenom življenju i svjedočenju. Ideal svetosti bio je uvijek zanosna poluga koja je vodila Crkvu i pojedince. Danas je ista ta snaga prisutna u Crkvi na način današnjeg očitovanja.

Zaključimo riječima pape Ivana Pavla II.: „Sveci ne stare nikada, oni nikada ne zastaraju. Oni stalno ostaju svjedoci mladosti Crkve. Oni ne postaju nikada osobe prošlosti, ljudi i žene od 'jučer'. Naprotiv, oni su uvijek ljudi i žene 'sutrašnjice', ljudi evanđeoske budućnosti, svjedoci 'budućega svijeta' za ljude i za Crkvu”.³¹

31. IVAN PAVAO II, Homilija u Lisieuxu, 2. lipnja 1980. prigodom posjeta Francuskoj, u *Documentation catholique* 62 (1980), 12, 611.